

Mèdia

PERIODISME

Damaso Reyes

PERIODISTA I DIRECTOR DE COL·LABORACIONS DEL NEWS LITERACY PROJECT

Crispació “La desinformació vol crear conflicte en la societat, perquè el conflicte dificulta l’intercanvi” **‘Fake news’** “Perquè una societat democràtica funcioni, el nostre coneixement del món s’ha de basar en la veritat”

“La gent que crea desinformació sovint s’amaga darrere l’humor”

DANI RÍOS

NEREIDA CARRILLO
BARCELONA

A les xarxes socials ens la colen. Això és un fet i no un *fake*. Segons l'Eurobaròmetre del març del 2018, més del 80% de la població considera les *fake news* un problema per al seu país i la democràcia. Els joves i els programes d'educació mediàtica, encara minoritaris, són la gran esperança per capgirar la situació. Damaso Reyes és periodista multimèdia (ha publicat al *New York Times* i el *Wall Street Journal*, entre d'altres) i director de col·laboracions del News Literacy Project, una organització sense ànim de lucre dels EUA que promou l'alfabetització mediàtica. Més de 17.000 educadors de 103 països fan servir els seus materials. Aquesta setmana ha estat a Barcelona per reflexionar sobre la desinformació al CAC, la UPF i la UAB.

Quins resultats obteniu amb el programa d'educació mediàtica? Veiem que s'incrementen l'habilitat dels estudiants per detectar informació errònia, el seu compromís cívic i el nombre d'estudiants que llegeixen notícies i que també hi ha més alumnes que diuen que corregiran la informació errònia en públic quan la detectin. I, encara que no és un dels nostres objectius, el 80% diuen que és més probable que votin quan es facin grans.

A part de la informació falsa, creus que els mems, molt populars entre els joves, també contribueixen a la desinformació. Com? La gent que crea desinformació sovint s'amaga darrere l'humor. Ho veiem molt amb la sàtira, però també en els mems. Alguns sembla que, de manera humorística, expressin la idea que no pots confiar en algun polític o en la política, que no t'has d'implicar en política perquè és inútil. De vegades la intenció no és tan òbvia, però la gent que crea desinformació amaga les seves intencions. La desinformació sovint utilitza un desencadenant emocional. Amb els mems sol ser l'humor, però molta desinformació intenta fer-te enfadar o fer-te por. Busquen el teu biaix de confirmació (la tendència a creure informacions que confirmen les teves creences encara que siguin falses). Com hem vist amb la desinformació russa, l'objectiu no necessàriament és promoure un punt de vista: la idea és crear conflicte en la societat, perquè quan hi ha conflicte és molt difícil que tinguem intercanvi. És difícil que ens involucrem en una conversa quan tenim falses impressions de l'altre costat. Moltes campanyes de desinformació creen indignació i ressentiment i augmenten la polarització. Si crees polarització, es comencen a trencar la societat civil i la democràcia.

Dieu als joves que la desinformació erosiona la democràcia, però ells no voten i sovint fan servir les xarxes socials no per informar-se sinó per divertir-se, com amb els mems. Com els convenceu que no ho facin per no contribuir a desinformar? Hem d'ajudar-los a entendre per què les notícies i altres formes

Cohesió
“La societat només funciona si confiem en molta gent que no coneixem”

d'informació legítima són importants. Part del treball dels educadors és ajudar els joves a estar compromesos cívicament: un alumne de 10 anys, d'aquí 8 podrà votar, i volem que voti. Però també volem que basi la seva decisió en informació acurada. Si ajudem els joves a entendre per què la in-

formació és important i com els afecta saber el que passa a la seva comunitat, fem que s'interessin més per les notícies.

Per què parlem de *fake news* quan sovint en podríem dir *propaganda*?

No és una descripció acurada. Com *terrorisme*: anomenem *terrorisme* a tot. El terme *fake news* és un oxímoron: si són notícies no haurien de ser falses i si són falses no són notícia. Una de les raons és que, per part dels polítics i d'altres fonts, hi ha un desig de deslegitimar els periodistes. Així, els partidaris dels polítics que fan això no es creuran els periodistes i no qüestionaran aquell polític. Això ha passat sempre, però ara s'està incrementant en tots els sectors, tant a la dreta com a l'esquerra. Part del repte que tenim els periodistes és fer entendre a la gent que de vegades les coses que volem que siguin reals o creiem que són reals no ho són. Potser això fa mal, però és sa. Perquè una societat democràtica funcioni, el nostre coneixement del món s'ha de basar en la veritat.

Els mems sovint deslegitimen els polítics i aquests, al seu torn, deslegitimen els periodistes. Llavors, en qui confiem?

Per a alguns grups i moviments, la idea és que no confiem en ningú més que en nosaltres, independentment de com defineixis el nosaltres. El més interessant de les teories conspiratives és que la gent que s'hi obsessiona comença a sentir que és part d'un grup i que només en aquell grup són els guardians de la veritat. És una idea molt intoxicadora i poderosa. Sovint estan equivocats, però se senten bé. Els que creen desinformació per desestabilitzar la democràcia volen que només confiem en un petit grup de gent. Però la societat només funciona correctament si confiem en molta gent que no coneixem. Aquests individus volen trencar la cohesió social i, desgraciadament, està funcionant. Hem de lluitar-hi en contra.

Què més s'ha de fer per combatre la desinformació i qui ho ha de fer?

Tothom hi ha de fer alguna cosa, perquè la desinformació impacta tothom. Les companyies tecnològiques juguen un paper important a l'hora de limitar la difusió de notícies falses, però també a l'hora d'ensenyar als joves a utilitzar les xarxes socials responsablement. Fins ara les tecnològiques se n'han rentat les mans. Els governs tenen l'obligació de fer que hi hagi educació mediàtica a les escoles. I els pares i mares tenen l'obligació de demanar que s'ensenyi educació mediàtica als seus fills. Si tots ens hi comencem a preocupar i demanem accions, hi pot haver un canvi més ràpid. —